

Barcelona Energia: una polèmica confusa i excessiva

Jordi Roca Jusmet

Publicat a la revista *Opcions*, juliol, 2018

La creació de Barcelona Energia com a empresa pública ha generat polèmica i una reacció contrària d'una part del moviment ecologista i veïnal, que veuen un intent per part de l'Ajuntament de Barcelona de justificar la incineració de residus presentant-la com una opció verda. En la meua opinió, la crítica és injustificada i amaga els grans passos que Barcelona està fent tant en política energètica com en política de residus.

Es podria discutir l'origen de la polèmica, si ha estat deguda a una comunicació no prou acurada per part de l'Ajuntament o d'altres persones, a una mala lectura del que s'està fent o a un desconeixement de com funciona el complex mercat elèctric. Potser hi ha una mica de tot, però entrar en això és poc important i poc constructiu. El tema important és analitzar l'impacte que pot tenir la creació de BcnE, i com unir forces per fer les coses de la millor manera possible sense amagar –però tampoc magnificar– els possibles punts de desacord. En el debat s'hi han barrejat diverses coses i, per tant, cal anar per parts i entrar en alguns detalls tècnics que és imprescindible conèixer per fer valoracions polítiques adequades.

El paper de l'energia verda al mercat elèctric actual

Podem començar amb alguns aspectes claus –però poc coneguts per la població– sobre el funcionament del mercat elèctric i el paper que hi poden jugar els promotors de les energies verdes. Per a això darrer, prendré com a exemple el que fa la cooperativa energètica Som Energia que, merescudament, és un referent com a empresa que promou la transició energètica en un difícil context legal.

Deixant de banda l'autoconsum en instal·lacions individuals o col·lectives (que és el que més hauria de créixer en el futur, però avui és totalment minoritari!), hi ha una separació entre la producció d'energia i el consum d'energia i, per tant, en sentit estricte no es pot dir si l'energia que arriba per la xarxa a una família o empresa és o no renovable, ja que tota l'electricitat s'ajunta a la xarxa de distribució i no pot distingir-se d'on procedeix, a nivell de consumidor individual.

Què es pot fer com a empresa generadora i/o comercialitzadora per promoure l'energia verda? Vegem el cas de Som Energia. D'una banda, inverteix en projectes de generació d'electricitat a partir d'energies renovables i la ven al mercat elèctric, i així contribueix al canvi del model energètic avui dominat pels combustibles fòssils i les nuclears. Per descomptat, la seva inversió no inclou incineradores sinó projectes que es jutgen genuïnament verds (la incineració de residus no ho és perquè va en sentit oposat a la reducció i recuperació de residus, a més de ser una font de contaminació). D'altra banda, comercialitza electricitat als seus clients (que són molts més que els socis cooperativistes), en una quantitat que supera en molt la quantitat que la cooperativa produeix. El que fa Som Energia és disposar de garanties d'origen d'energia renovable per una quantitat com a mínim equivalent a la que comercialitza. Aquestes garanties certifiquen l'origen de l'electricitat, i les comercialitzadores les poden fer servir per demostrar com s'ha generat una quantitat de kWh equivalent a la que venen als seus clients. Les que té Som Energia provenen de la seva pròpia generació i de la compra a altres generadors a partir de renovables.

És destacable que Som Energia, a diferència d'altres comercialitzadores d'energia catalogades també com a 100% renovable, no es limita a complir la llei, segons la qual es pot certificar com a renovable electricitat generada en incineradores, obtenint els corresponents certificats emesos per la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència. Som Energia publica de forma transparent les garanties d'origen de tota l'electricitat que comercialitza, i no inclou certificats procedents de la incineració. És a dir, demana "més qualitat" que l'exigida per la llei: encara que part de l'energia de la incineració per llei es pugui considerar renovable, no es mereix ser venuda com a "verda".

La reflexió general que es pot fer és que l'impacte actual de la comercialització d'energia renovable utilitzant aquests certificats és, avui per avui, pràcticament irrellevant, per dues raons. La primera és que la demanda d'energia certificada és avui molt minoritària, i per tant no crea un mercat prou potent com per premiar significativament els que generen a partir d'energies renovables. Tot i això, que grans ajuntaments com Madrid o Saragossa contractin només energia certificada com a renovable està donant un gran impuls a la demanda de certificats, i això anirà en augment. La segona raó, més problemàtica, és que la llei permet, com hem vist, certificar com a renovable l'energia generada a les incineradores, en contra del que justificadament defensa el moviment ecologista. A més, les grans empreses de l'oligopoli elèctric també poden obtenir certificats i complir formalment la condició de que venen energia renovable a qui ho demana, tal com feia Endesa a Barcelona en època de l'anterior govern municipal.

La transició energètica vindrà del canvi en la generació, i no de la comercialització. ¿Vol dir això que avui és indiferent que contractem la llum a una cooperativa com Som Energia, o a Endesa o Iberdrola, o que Madrid decideixi contractar només a empreses que només comercialitzen electricitat renovable? Evidentment que no. Seguint amb l'exemple de Som Energia, prendre poder econòmic –i en conseqüència també polític– a les grans empreses que actuen contra la transició cap a un model verd i democràtic i donar-lo a una cooperativa que és un agent de canvi no és una qüestió en absolut secundària.

El paper de Barcelona Energia

Ara podem valorar el paper que pretén jugar BcnE com a potent operador energètic públic a favor del canvi de model energètic. La política prioritària de l'Ajuntament de Barcelona en matèria energètica ha estat –i aquest és l'eix estratègic de futur bàsic– promoure l'energia fotovoltaica a la ciutat, tant directament amb inversions públiques com informant i facilitant les inversions privades orientades prioritàriament a l'autoconsum.

La novetat d'aquest juliol és la creació d'una comercialitzadora pública que pot ser un element més de canvi, reduint els beneficis i el poder de l'oligopoli elèctric i promovent un nou model energètic. Aquesta comercialitzadora pública permet que l'Ajuntament s'abasteixi directament sense dependre de les empreses privades i, en la relació amb els clients particulars –als quals s'obrirà la venda previsiblement el gener proper, però legalment no podrà ser de moment una part gaire important del mercat–, buscar formes imaginatives d'estimular l'autoconsum amb menys traves que les que imposa la legislació estatal. No és una cosa menor.

El model de gestió de residus imposa condicionants insuperables, a dia d'avui

El que lamentablement no és nou és que encara estem molt lluny de l'objectiu del Residu Zero. Barcelona i la seva àrea metropolitana segueixen generant una quantitat molt important de residus barrejats que van a abocador o a incineració. Mentre això sigui així, la incineració és inevitable i se'n seguirà generant electricitat que se seguirà venent, tal com es fa des de fa dècades. Que ara faci aquesta venda Barcelona Energia com a entitat empresarial o ho gestioni una altra empresa no canvia les coses, des del punt de vista ambiental. El que sí que s'ha de evitar de totes totes –i si algú ho ha dit o ho ha donat entendre cal rectificar i no fer-ho mai més en el futur- és presentar l'electricitat procedent de la incineració com a energia verda.

La política de residus de l'Ajuntament de Barcelona s'ha de valorar sobretot en funció dels resultats de reducció, reutilització i recuperació material de residus. En aquest sentit, haver portat a terme una primera experiència com la recollida porta a porta a Sarrià, amb un èxit que ha superat totes les expectatives (encara que és opinable si hagués estat millor optar per un altre model de fraccions de recollida), és un pas importantíssim per reduir el “rebuig” massiu. També l'anunci d'obrir el contenidor groc a plàstics i metalls que no siguin envàs és una bona notícia i va en la línia de trencar monopolis, en aquest cas el que exerceix Ecoembes sobre el sistema públic de recollida selectiva. A partir del 2020 haurà d'entrar en vigor la nova contracta de residus, i espero que segueixin moltes altres bones experiències a altres barris de Barcelona i al conjunt de l'àrea metropolitana.

S'ha d'estar sempre alerta dels intents de “reverditzar” la imatge de la incineració, però el tema fonamental és disminuir la quantitat total de residus- que va a abocadors i incineració –que no desapareixerà d'un dia per l'altre. Per descomptat no s'ha d'acceptar necessàriament la qüestionable política dominant a la Unió Europea de prioritzar la incineració (com també ho fa la política fiscal de Catalunya en establir un cànon a l'abocament superior al de la incineració), però, en el procés de transició cap a una disminució radical dels residus no recuperats, la proporció concreta a incinerar o a abocar és un tema polèmic, i possiblement el “mal menor” en cada cas depèn molt de les característiques concretes dels diferents tipus de rebuig.

Tornant al tema energètic, BcnE no ha de ser, és clar, una empresa comercial que cerqui beneficis, sinó un agent de la transició energètica. I com a tal l'hauré de jutjar, pels seus resultats futurs en impulsar les renovables i l'estalvi i l'eficiència. En aquesta tasca s'hauria de centrar el debat amb totes i tots les que es preocupen per aquesta transició. Les forces que s'hi oposen són molt poderoses i crec que cal aprofitar al màxim l'instrument que s'ha creat.

La transició ha de portar a la desnuclearització, la descarbonització i a prescindir de la incineració. Però mentrestant, què cal fer amb l'electricitat de la incineració? Òbviament s'ha de vendre al mercat elèctric. Per estètica es podria vendre a través d'una empresa que no sigui BcnE amb –suposo- un augment de costos i burocràcia sense que hi hagués cap guany ecològic. Però, d'altra banda, BcnE ha de ser extremadament curosa i transparent en el seu paper de comercialitzadora. En realitat crec que hi ha dues opcions, i ha d'estar molt clar quina s'adopti, almenys quan la comercialització s'obri a clients privats. Una és presentar-se com a comercialitzadora pública sense més, mentre que la segona –que crec és la millor - és presentar-se com a comercialitzadora pública d'energia renovable utilitzant certificats de la pròpia producció “verda” -com és la fotovoltaica- i adquirint certificats externs que assegurin el màxim de “qualitat”, seguint l'exemple de Som Energia. I, per tant, no utilitzant (encara que sigui legal) la generació a partir de la incineració per obtenir certificats.

En qualsevol cas, vull acabar reiterant que el canvi de model energètic vindrà pel costat de la generació i no de la comercialització, i és en aquest terreny on s'hauran de jutjar els resultats del projecte de Barcelona Energia.